

marsikaterega učitelja neprijetno dirniti, je faktum, da se knjižica ni tiskala v „Učiteljski“, nego v „Katoliški tiskarni“. Glede tega je izrekel ocenjevalec g. Kosiju začudenje, na kar je prejel od njega sledeči odgovor: „Med 2000 naročnikov, imamo k večjemu kakih 150 učiteljev, oziroma šol, vsi drugi so neučitelji-mladinojubi raznih stanov. Po nekaterih krajih niso ne učiteljske ne farne knjižnice naročene na „Zab. knj.“, pač pa zasebniki, t. j. starši otrok. To dejstvo moramo upoštevati in potem svoje ravnanje glede tiskarne uravnati. Ako ima namreč „Mladinska knjižnica“, ki je prava last učiteljstva, samo 300 naročnikov kaj šele moja, najsi bi se tiskala tudi v domačem zavodu! Muzikalna svoja deleca, katerim so odjemniki kolegi, bom dal tiskati vse v „Učiteljski tiskarni“ in tako mislim, je prav.“ —

Mi pa pravimo, da tako ni prav in se s tem Kosijevim pojasnilom nikakor ne moremo strinjati.

Pred vsem se nam zdi neverjetno, da ima g. Kosi med svojimi naročniki k večjemu 150 učiteljev, oziroma šol; saj vendar razpošilja svoje brošurice učiteljstvu v vse kraje in to v duplo. Že v dveh ali treh okrajih ima torej nad 150 učiteljnaročnikov, ker smo uverjeni, da je pač malo takih tovarišev, ki bi mu knjižice vračali; saj je cena malenkostna.

G. Kosi pravi, da mora pri določitvi tiskarne upoštevati dejstvo, da so naročeni na knjižico večinoma zasebniki, t. j. starši otrok. Ta pač ne more držati! Kdo so pa naročniki „Zvončka“ in posebno še „Domačega ognjišča“? Mar ne zasebniki, starši otrok? Torej bi se tudi ta lista ne smela tiskati v „Učiteljski tiskarni“.

In ali meni g. Kosi, da razni naročniki res naprej pogledajo, kje se je knjižica tiskala, preden si jo nabavijo? Pač pa smo upravičeni gledati učitelji na to, iz kake tiskarne pride knjiga, ki je namenjena naši mladini, oziroma šoli in ki jo je spisal učitelj; od take knjige smemo zahtevati pač po vsi pravici, da se tiska v naši, t. j. „Učiteljski tiskarni“, ki je sad našega dela in pa tudi povsem moderno urejena. Nerazumljivo je tedaj, kako more dati tiskati učitelj svoje publikacije v kaki drugi tiskarni.

Nevolja pa se mora lotiti vsakega zavednega in naprednega učitelja, če vidi, da je tiskana šolstvu in učencem namenjena knjiga, ki jo pred vsem razširjuje učiteljstvo, v „Katoliški tiskarni“. Tam se tiskata „Slovenec“ in „Domoljub“, ki izlivata dan na dan golide najsmrdljivejše gnojnice na napredno slovensko učiteljstvo. Če bi g. izdajatelj „Zab. knj.“ že ničesar drugega ne hotel upoštevati, naj upošteva vsaj to!

Naša znanka iz Srednje vasi, planšarica Rozika, ki tukaj rezidira, je bila imenitno planinsko kostumirana; sicer ne vem, ali na čast saškemu kralju, ki ga je najbrže pričakovala, ali na čast tercetu slavne podoknice — kdo ve?

Postregla nam je prav ljubeznivo, sosebno tercetu je obračala vso pozornost, pri tem smo pa pridno praznili svoje nahrbtnike ambrozije in nektarja, ker čakala nas je še najnapornejša pot na Kredarico. Čeprav smo prehodili že lep kos težavnega pota, smo bili vendar čili in zbijali šale da se je kar kadilo. Iz omenjenega terceta je že znan „pošlatač“, a tudi ostala dva sta dobila svoji imeni, in sicer moj dragi Pišečan visoke postave — „poskakač“, ker je hotel preskočiti vsako zapreko, in poročevalec, ki je hotel kot tak vse videti in slišati in je torej navadno zaostajal, naj bi bil vse kot „potiskač“ naprej potiskal. Da pa oko postave čuva tudi na najvišjih vrhuncih gorá, zvemo šele tedaj, ko se naš graški prijatelj predstavi za dedektiva. Še kot dijak je imel namreč prevažno nalogo, izvohuniti najboljšo pijačo in najlepše punce; pri njem se je dobilo vseh tozadevnih natančnih informacij. Prijatelj detektiv, vendar te moram pomilovati, da v teh gorah ne dobiš primerne terena, kjer bi se mogel izkazati s svojim talentom.

(Dalje.)

Politiški pregled.

* **Ministrski predsednik k volilni reformi za deželne zборе.** Dne 12. t. m. je bila pri ministrskem predsedniku deputacija socialno-demokratske državne zveze, da zahteva splošno volilno pravico za deželne zборе ter zve za stališče vlade v tej stvari. V deputaciji so bili poslanci Beutel, Hudec, Jaroš, Nemeč, Schafer in Seliger. Ministrski predsednik je deputacijo sprejel prijazno ter razpravljal s poslanci o stvari vsestransko. Baron Beck je povedal, da vlada priznava, da je treba volilno pravico za deželne zборе času primerno preosnovati. Lepi uspehi volilne reforme v državnem zboru so jamstvo, da se bo posrečilo uvesti tudi v deželne zборе primerno reformo, varujoč vse upravičene interese. Seveda se reforma poslanske zbornice ne da kar tako prenesti na deželne zборе. Poslanska zbornica je politička korporacija, dočim so deželni zbori ob enem upravne institucije, ki imajo upravljati celo vrsto važnih gospodarskih in administrativnih nalog. Seveda je treba tudi pri volilni pravici za deželne zборе imeti pred očmi političko ravnopravnost, da dobe zastopstvo in primerni vpliv tudi tisti, ki so bili do sedaj izključeni od volilne pravice. Posebne naloge deželnih zborov kot upravnih korporacij pa tudi zahtevajo, da se primerno ozira na gospodarsko razdelitev prebivalstva. Na razmerje v deželi in v mestih, končno pa tudi na gotove političke in socialne momente, zato pa nikakor ne gre, da bi se popolnoma prezirale davčne razmere. Razen teh omejitev je vlada za čimvečje razširjenje volilne pravice za deželne zборе ter smatra za svojo dolžnost, storiti vse, da se omogoči skleniti reformo, ki bo pravična vsem merodajnim razmeram. Kar se tiče posebej volilne reforme za češki deželni zbor, si vlada prizadeva z vsestranskimi pogajanjmi med strankami naravnati stvar v pravi tok. Ali se bo doseglo to že v predstoječem zasedanju, tega danes še ne more povedati. Vsekakor pa bo vlada delala na to, da najde novi deželni zbor reformo kot prvo in najvažnejšo svojo nalogo, kakor bo sploh vlada smatrala za svojo dolžnost, da v novih deželnih zbora predvsem pripomore razširjenju volilne pravice.

* **Sklicanje državnega zbora.** Z Dunaja poročajo, da bo državni zbor sklican na dan 10. oktobra. Prvotno so ga nameravali sklicati šele 18. ali 20. oktobra. Ker se pa sestane ogrski državni zbor že 10. oktobra, neče avstrijska vlada, da bi njen parlament zaostajal za ogrskim.

* **Jugoslovanski minister.** O tem vprašanju poročajo „Obzoru“ nastopno: Nemci morejo biti nervozni kolikor jih je volja, se morejo boriti proti temu, kakor jim drago, toda oni bodo morali prebaviti tudi imenovanje jugoslovanskega ministra. Danes ne stoje stvari tako, da bi se mogel tak dogodek pričakovati, ali namerava se postaviti enega južnoslovanskih politikov na visoko mesto pri centralni vladi. Naloga tega politika bi bila, da obvešča ministrstvo o željah in pritožbah južnih Slovanov. Ta dostojanstvenik bi imel važno nalogo, in zleteti bi bilo, da se izbere tako osebo, ki bi dala narodu garancije, da bodo njegovi interesi dobro zastopani. Z jugoslovanskim ministrom ni torej za sedaj ničesar, ali v kratkem se pojavi v ministrstvu jugoslovanski sekejski načelnik.

* **Deželni proračun štajerski za leto 1908.** izkazuje potrebščin 29,255.664 K, za 1,132.463 K več kot l. 1907. Primanjkljaj znaša 12,999.977 K, za 509.294 K več kot l. 1907. Narasli so zlasti izdatki za deželno kulturo (urejevanje rek in potokov, podpore vinogradnikom, poljedelcem itd.), ti znašajo za l. 1908. 2.563.314 K, za 62.992 K več kot l. 1907.; za šolstvo 12,731.031 K (več za 482.808 K) za dobrodelne in zdravstvene namene (bolnišnice, hiralnice itd.) 9,126.489 K, več za 566.400 K, za vzdrževanje deželnih hiš in posestev 1,051.949 K, več za 55.616 K.

* „Südmarch“ je darovala lansko leto za nemške šole na Štajerskem 16.311 K. Posodila je posestnikom 55.000 K, obrtnikom in delavcem 12.800 K, in drugih podpor je razdelila 13.000 K. Za Štajersko je izdala 60.076 K, torej več nego polovico skupne darovane vsote (K 104.271).

* **Finančno ministrstvo in „Südmarch“.** „Südmarch“ hoče uprizoriti veliko loterijo na dobitke s 300.000 srečkami po eni kroni — v prid ubogim obrtnikom in kmetom po —

nemških deželah, kakor pravi ministerijalni odlok. Mi ne bi imeli nič proti temu, najmanj še, da se takemu podjetju ne nalaga davka, ako bi v resnici šlo za — bedne nemške obrtnike in kmete; gre se pa tu za renegate po Slovenskem! Vlada je tedaj društvu darovala 3000 K za boj proti nam! Pri nas mora vsako društvo plačevati takse za tombolo, tudi če je čisti dobiček namenjen res človekoljubnim namenom, „Südmarka“ pa, ki stremi za gospodarskim in političkim uničenjem Slovencev, je takse prosta. To dela Slovanom „pravična“ vlada in „slovanski“ minister Korytowski!

* **Hrvaška in Ogrska označeni kakor avstrijski pokrajini.** Znani dunajski list „Gross-Oesterreich“ je poplaval vso gorenjo Ogrsko z zemljevidi, na katerih sta Ogrska in Hrvaška označeni kakor avstrijski pokrajini. Ogrski krogi se zaradi tega dovtipa silno srdijo, a državno pravdnštvo pleni marljivo te zemljevide.

* **V dalmatinskem deželnem zboru** je poudarjal zastopnik vlade gospodarsko skrb vlade za Dalmacijo. Deželnemu šolskemu zalogu je dala vlada letos 150.000 K, za prihodnja leta je obljubila pa po 300.000 K.

* **Poljaki v Pruski.** Poljski list „Przegled“ je po uradnih podatkih obelodanil nastopno statistiko o Poljaki v Pruski: Glasom ljudskega štetja leta 1890 je bilo v Nemčiji 2.978.000 Poljakov, koncem decembra 1900 že 3.394.000, a čez pet let, to je leta 1905., pa 3.646.446. V desetih letih se je število Poljakov pomnožilo za 416.000. — V zadnjih petih letih od 1900—1905 pa za 321.000. Odstotek pomnoževanja med Poljaki je mnogo večji nego med Nemci.

* **Ogrsko.** Stari norveški pesnik in demokrat Björnsterne Björnson je bil povabljen na mednarodno mirovno konferenco, ki se je vršila v Monakovem. Björnson pa je vabilo odklonil s pismom, naslovljenim na predsednika kongresa v katerem pravi: „Vabilo, ki sem ga dobil od tako odlične družbe, je zame čast, tem večja čast, ker mi dohaja od Vas. To mi pa vendar ne more braniti, da bi članov mirovne konference ne napadel, in sicer tako ostro napadel, da bi jih ostrejše ne mogel. Oni gospodje, ki tam nastopajo kot apostoli miru, izvršujejo doma rokodelstvo tlačenja in ponižavanja ljudstva, ali pa mirno gledajo, ko to rokodelstvo izvršujejo drugi. Ako nečejo vseh svojih moči upotrebiti za to, da bi uničili vojno moralo, je boj proti vojski brezuspešen. Ako pa nečejo sami pri sebi začeti ter bi rajši našli mučenike idej, potem pač ni potrebno, da se dajo na mednarodnih kongresih proslavljati kot apostoli miru. Ako bi se n. pr. grof Apponyi, ki je sedaj na Ogrskem naučni minister in ki kot tak na sramoten način tlači Slovake, pokazal kot izvoljeni zastopnik svojega naroda na kongresu in bi tudi jaz bil tam prisoten, bi jaz zastavil vse svoje moči in bi poprej ne odnehal, dokler bi ne bil odstranjen iz dvorane.“ Ko je grof Apponyi zvedel o tej obsodbi, ki jo je nad njim izrekel Björnson, je dejal, da je pesnik slabo poučen in da je lahkomišelnost izrekel svojo sodbo. Kaj je pač mogel reči drugega? Nepoštenost se ne zna nikdar drugače braniti kakor s tem, da taji. Nemški listi so skoro brez izjeme vsi na strani Apponyija in madjarskih nasilnikov proti Björnsonu in proti Slovaku. Nemci in Madjari so mojstri v tlačenju in zatiranju drugih narodnosti. Björnson odpotuje na Ogrsko, da prouči razmere Slovaku. — List „Az Ujsag“ je zvedel, da ljudska stranka izstopi iz koalicije že v bližnjem času. Razpad v koaliciji se vrsi še pred otvoritvijo državnega zbora. Zaraditega se ljudska stranka še tekom tega meseca sestane na konferenco. — Agencija „Keleti Ertesilo“, javlja, da je minister za notranje stvari, grof Andrassy skenil doposlati načrt volilne reforme vsem municipijem, da ga proučijo in poročajo. Meseca novembra ga predloži zbornici. Načrt daje volilno pravico vsem polnoletnim moškim, ki znajo pisati in čitati. — „Nepszava“, glasilo madjarskih socialistov, se v večem članku izraža jako simpatično o narodnem boju Hrvatov. Ta boj — piše list — so Hrvatje vodili mnogo resneje nego Madjari, ker Hrvatje stremijo po izvedenju splošne volilne pravice in se bore za svobodo ljudstva, dočim se voditelji in glasila madjarske koalicije izogibljajo vprašanju volilne pravice in bi se tega vprašanja najrajši povsem iznebili. Ako se narodni boj Hrvatov prisposablja z bojem madjarske koalicije, tedaj je jasno, da narodni boj reakcionarne madjarske koalicije ni drugo nego separstvo, zakaj vzdržuje sedaj, ko se nahaja na

krmilu, najrnejšo reakcijo. Hrvaško-srbska koalicija pa se bori v zvezi z narodom in je dosegla lepih uspehov. Končni uspeh pa bo osvoboditev Hrvaške od madjarskega pritiska. — Iz Trenčina poročajo: Neke občine si prizadevajo, da iztisnejo iz katoliških konfesionalnih šol madjarski jezik. Slovaški listi jih v tem podpirajo. V nekih slučajih so to že prijavi kompetentni oblasti. — Ogrski socialni demokrati nameravajo na dan otvoritve ogrskega državnega zbora prirediti pred parlamentarno palačo veliko demonstracijo v prilog uvedanju splošne volilne pravice ter manifestirati željo naroda z enodnevnim splošnim generalnim štrajkom po vsi deželi. Omenjenega dne ne posluži v nobeni gostilnici ali kavarni v Budimpešti noben natak, in natakarsko društvo živahno agitira za to, da se tudi natakariji v pokrajinah pridružijo temu gibanju.

* **Rusinci pred sodiščem.** V soboto popoldne se je končala obravnava proti rusinskim akademikom, ki so posebno znani zaraditega, da niso hoteli pozimi v preiskovalnem zaporu ničesar jesti. Jaroslav Baby, Ivan Ciapka, Lew Olovsky, Andrej Didunyk, Vasil Hladky, Roman Levicki in Vladimir Rahinski so bili obsojeni zaradi javnega nasilstva na en mesec ječe, dr. Vladimir Baczynsky pa na en teden zopora.

* **Katoliki in protestanti v Nemčiji.** K protestantski cerkvi v nemškem cesarstvu je leta 1905. pristopilo 463 židov, 9339 katolikov in 993 pripadnikov drugih različnih verskih občin. Izstopilo jih je in prešlo na židovstvo 81, na katolicizem 703, k ostalim veroizpovedim 5001.

* **Pokojušina za delavce.** Kongres Trades - Uniona je enoglasno sprejel resolucijo, v kateri se zahteva, da imajo delavci, stari nad 60 let, dobivati že v prihodnjem proračunu pokojnino 5 šilingov na teden.

* **Prihodnji mirovni kongres.** Iz Haaga poročajo: Delegati držav so se posvetovali, kdaj naj bi se sklical prihodnji mirovni kongres. Zastopnik avstro-ogrske monarhije je predlagal, da se mora dobiti oblika, v kateri naj bi mogla vsaka država izraziti željo. Ta predlog je bil sprejet, a vprašanje prihodnjega kongresa odloženo.

* **Nova papeževa enciklika.** Iz Rima poročajo: Papeževa nova enciklika je poglavito naperjena proti modernizmu. Okrožnica ima pretežno doktrinaren, dogmatičen značaj. Pij X. podaja razjasnenje načel najuglednih katoliških modernistov na svetopisemskem, bogoslovskem in modroslovskem polju. Potem prehaja v izpodbijanje. Modernizem, pravi papež, ni nič drugega nego zakrinkan nacionalizem, ki omajuje ne le podlage katolicizma, marveč tudi krščanstva samega. Potem se papež obrača proti najnaprednji skupini modernistov. Politiškega dela se okrožnica komaj dotika. Opominja pa duhovščino, naj pazi na moderne nauke, zakaj le ona zastopa učečo cerkev in ne sme dopuščati, da se drugi nazivajo čuvaji vere.

* **Rusija.** Iz Kijeva poročajo: Duhovni konzistorij v Kijevu je poslal duhovnikom nujno zapoved, naj se udeležijo prihodnje volitve za duma ter naj oddajo svoje glasove le takim osebam, ki se zavzamejo za temelje starega državnega reda. — Ženske v finski deželni zbor niso izpolnile nad, ki so jih stavljali vanje njihovi volilci. Glavni vzrok temu je, da ženske poslanci ne poznajo ni zakona ni ustave.

* **Poročilo francoskih škofov papežu** o končnem uspehu prvega leta ločitve cerkve od države je Pija X. jako ozlovoljilo. Izvestje pravi, da je Petrov novič padel v vseh škofijah, a v nekaterih je vobče minimalen ali ga sploh ni. V nekaterih škofijah je padlo število onih, ki so se upisali početkom leta v semenišče. Papež toži francoske škofove, zakaj ga niso pravočasno informirali, kako razpoloženje vlada med katoliškim prebivalstvom na Francoskem.

Vestnik.

Iz „Učiteljske tiskarne“. Ročni zapisnik za šolsko leto 1907—1908 je izšel in se razpošilja te dni. Mnogim štajerskim in primorskim tovarišem in damam tovarišicam smo ga poslali, četudi ga niso naročili ter priložili položnico. Prosimo, da nam pošljejo zanj na položnici označeno svoto. Kdor bi ga pa le ne maral sprejeti, naj ga vrne pod istim ovitkom.